

Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) Béda-Karapancsa és Gemenc területéről

Palotás Ferenc (1924-2007) emlékének ajánlva

KOVÁCS TIBOR

ABSTRACT: (Rare and protected beetles (Coleoptera) from Béda-Karapancsa and Gemenc.) This paper provides locality data of 38 Coleoptera species. Five species are of European Community interest listed in the EU Habitat Directive (*Rhysodes sulcatus*, *Lucanus cervus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Cerambyx cerdo*, *Rosalia alpina*), and further 22 species are protected in Hungary.

The following species are new to the Déda-Karapancsa SCI (HUDD20045): *Aesalus scarabaeoides*, *Pentodon idiota*, *Gnorimus variabilis*, *Oryctes nasicornis*, *Protaetia affinis*, *P. speciosissima*, *Bolitophagus reticulatus*, *Neomida haemorrhoidalis*, *Prostomis mandibularis*, *Aromia moschata*, *Rosalia alpina*, *Saperda perforata*, *S. punctata*, *Trichoferus pallidus* and Gemenc SCI (HUDD20032): *Omoglymmius germari*, *Rhysodes sulcatus*, *A. scarabaeoides*, *Nematodes filum*, *Elater ferrugineus*, *Dermestoides sanguinicollis*, *Dircaea australis*, *P. mandibularis*, *R. alpina*.

Further species are interesting from faunistical point of view: *Omoglymmius germari*, *Rhysodes sulcatus*, *Gnorimus variabilis*, *Elater ferrugineus*, *Dermestoides sanguinicollis*, *Dircaea australis*, *Prostomis mandibularis*, *Rosalia alpina*.

The following natural habitats are especially valuable on the basis of their insect fauna: Déda-Karapancsa – Bok-erdő, Dédai-erdő, old Salix forest on the wave field opposite Cigány-zátony, Karapancsatanya; Gemenc – Fekete-erdő, Kis-Gemenc, Pörbölyi-erdő: the surroundings of Alsó- and Felsőpörbölyi erdőszlak, Pusztaréti.

Bevezetés

A cikkben folytatódik a hazai (ANONIM 2012, MERKL & KOVÁCS 1997, VARGA *et al.* 1989) és európai (BERNI EGYEZMÉNY 1994, CORINE 1991, COUNCIL DIRECTIVE 1992, GOOD & SPEIGHT 1996, IUCN 1996, NIETO & ALEXANDER 2010) védettségi listákon található xilofág és szaproxilofág bogarak, illetve egyéb ritka, védett bogarak lelőhelyeinek közlése (KOVÁCS 2013, 2018, KOVÁCS & AMBRUS 2021, KOVÁCS & GEBEI 2021, KOVÁCS & NÉMETH 2010, 2012, KOVÁCS *et al.* 2009, 2010, 2012, 2015a, b, 2016, 2017, 2019).

A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet bogarairól HORVATOVICH (1992a, b) és SÁR (1992), míg a gemenci táj cincérfaunájáról PALOTÁS (1995) közöltek információkat. Itt Béda-Karapancsa és Gemenc területéről a 2019-es év kutatási eredményeiket publikáljuk.

Rövidítések: L = lárva (larva), LE = lárva vedlésbőr (larva exuviae), B = báb (pupa), I = imágó (adult), += elpusztult imágó (dead adult); DT = Deme Tamás, KT = Kovács Tibor, MA = Mórocza Attila, SzE = Sztellik Endre.

A fajok faunisztikai adatai

RHYSODIDAE Laporte, 1840

Omoglymmius germari (Ganglbauer, 1891) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, I, *Fraxinus* sp., *Ulmus laevis*, KT-MA – Bata: Pusztarét, erdőtag: 18, 2019.06.21, I, *Acer platanoides* (*Rosalia alpina* járatában), KT-MA – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, I, *U. laevis*, KT-SzE – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, *Fraxinus* sp., DT-KT – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, DNy 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, I, *Populus nigra*, KT-MA; Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, I, *Populus nigra*, KT-MA.

Rhysodes sulcatus (Fabricius, 1787) – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *Ulmus laevis* (ø 80 cm), KT-SzE – Őcsény: Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, I, *Acer negundo* (ø 90 cm), KT-MA.

CARABIDAE Latreille, 1802

Calosoma sycophanta (Linnaeus, 1758) – Baja: Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, KT-MA.

Carabus coriaceus Linnaeus, 1758 – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, I, KT-MA.

Carabus granulatus Linnaeus, 1758 – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, +, KT-MA – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, KT-MA.

LUCANIDAE Latreille, 1804

Aesalus scarabaeoides (Panzer, 1794) – Bata: Pusztarét, erdőtag: 18, 2019.06.21, L, B, I, *Ulmus laevis*, KT-MA – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, I, *Quercus robur*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, I, *U. laevis*, KT-SzE.

Dorcus parallelipipedus (Linnaeus, 1758) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, I, +, *Fraxinus* sp., L, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, L, *Salix alba*, +, I, *Populus nigra*, *Q. robur*, KT-MA – Bata: Pusztarét, erdőtag: 18, 2019.06.21, L, I, *Acer platanoides*, I, +, *Fraxinus* sp., L, *U. laevis*, KT-MA – Decs: Lankóci gátórház, É-ÉK 250 és 400 m közt, 2019.06.19, L, *Salix* sp., KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *Fraxinus* sp., L, *P. alba*, KT-SzE – Dunaszekcső: Alsó-böde, 2019.06.20, +, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, *Fraxinus* sp., *U. laevis*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, I, *Q. robur*, DT-KT; Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, L, +, *Fraxinus* sp., +, *Tilia platyphyllos*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, L, *Fraxinus* sp., +, *Q. robur*, DT-KT – Mohács: hullámtéri idős fűzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, L, +, *S. alba*, KT-SzE – Őcsény: Fekete-erdő, Grébec-part, 2019.06.19, L, *U. laevis*, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtő, DNy 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, I, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, L, *Q. robur*, KT-MA; Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, L, *A. negundo*, *P. nigra*, KT-MA – Pörböly: Gátórház, 2019.06.19, +, KT.

Lucanus cervus (Linnaeus, 1758) – Baja: Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, L, *Quercus robur*, KT-MA – Bata: Pusztarét, erdőtag: 18, 2019.06.21, +, KT-MA – Decs: Keskeny-erdő, 2019.06.19, +, KT-MA; Lankóci gátórház, É-ÉK 250 és 400 m közt, 2019.06.19, +, KT-MA; Lankóci gátórház, ÉK, 2019.06.19, +, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, L, *Fraxinus* sp., KT-SzE – Dunaszekcső: Alsó-böde, 2019.06.20, +, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, I, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, +, DT-KT; Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, +, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, DT-KT – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, DNy 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, I, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, KT-MA; Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, +, KT-MA – Pörböly: Gátórház, 2019.06.19, +, KT; Sugói erdészlek, 2019.06.19, +, KT.

SCARABAEIDAE Latreille, 1802

- Pentodon idiota* (Herbst, 1789) – Kölked: belterület, 2019.06.19, I, KT.
Gnorimus variabilis (Linnaeus, 1758) – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, I, +, *Quercus robur*, I, *Ulmus laevis*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, I, *Salix* sp., DT-KT.
Oryctes nasicornis (Linnaeus, 1758) – Dunaszekcső: Alsó-böde, 2019.06.20, +, *Quercus robur*, KT-SzE.
Protaetia affinis Andersch, 1797 – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, DT-KT.
Protaetia speciosissima (Scopoli, 1786) – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *Tilia platyphyllos*, DT-KT – Mohács: hullámtéri idős fűzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *Salix alba*, KT-SzE – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, *Populus nigra*, KT-MA.

BUPRESTIDAE Leach, 1815

- Eurythyrea aurata* (Pallas, 1776) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, +, *Salix alba*, B, I, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *Populus nigra*, *S. alba*, *U. laevis*, KT-MA – Decs: Lankóci gátórház, É-ÉK 250 és 400 m közt, 2019.06.19, +, *P. nigra*, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *U. laevis*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *U. laevis*, KT-SzE – Mohács: hullámtéri idős fűzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *S. alba*, KT-SzE – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, DNY 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, +, *P. nigra*, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, *P. alba*, KT-MA.

EUCNEMIDAE Eschscholtz, 1829

- Nematodes filum* (Fabricius, 1801) – Báta: Pusztarét, erdőtag: 18, 2019.06.21, I, *Acer platanoides*, KT-MA.
Xylophilus testaceus (Herbst, 1806) – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, I, *Ulmus laevis*, KT-SzE – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, *Fraxinus* sp., DT-KT.

ELATERIDAE Leach, 1815

- Ampedus elegantulus* (Schönherr, 1817) – Mohács: hullámtéri idős fűzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *Salix alba*, KT-SzE.
Elater ferrugineus Linnaeus, 1758 – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, L, *Tilia platyphyllos*, DT-KT – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, L, *Populus nigra*, KT-MA.
Stenagostus rhombeus (Olivier, 1790) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, I, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, I, *Populus nigra*, KT-MA – Őcsény: Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, I, *Quercus robur*, KT-MA.

CLERIDAE Latreille, 1802

- Dermestoides sanguinicollis* (Fabricius, 1787) – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtő, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, I, *Quercus robur*, KT-MA.

CUCUJIDAE Latreille, 1802

Cucujus cinnaberinus (Scopoli, 1763) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, LE, *Acer negundo*, L, *Populus alba*, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, L, *Fraxinus* sp., *P. alba*, *P. nigra*, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, L, *Salix alba*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *P. nigra*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, L, *Salix* sp., DT-KT; Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, L, *Fraxinus* sp., DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, L, *Fraxinus* sp., DT-KT – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, DNy 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, L, *Populus* sp., KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, L, *P. alba*, KT-MA; Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, L, *P. nigra*, KT-MA.

MELANDRYIDAE Leach, 1815

Dircaea australis Fairmaire, 1856 – 1. ábra: a – Őcsény: Kis-Gemenc, erdőtag: 68 (1. ábra: b), 2019.06.19, I, *Populus nigra*, KT-MA.

1. ábra. *Dircaea australis* Kis-Gemencen talált példánya (mesterséges alzat) = a, és élőhelye = b (fotók: Kovács T.)

TENEBRIONIDAE Latreille, 1802

Bolitophagus reticulatus (Linnaeus, 1767) – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, *Fomes fomentarius* (*Fraxinus* sp.), DT-KT.

Diaperis boleti (Linnaeus 1758) – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, DT-KT.

Neomida haemorrhoidalis (Fabricius, 1787) – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, I, *Fomes fomentarius* (*Fraxinus* sp.), DT-KT.

Prostomis mandibularis (Fabricius, 1801) – Hercegszántó, Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, B, I, *Quercus robur*, I, *Ulmus laevis*, KT-SzE – Kölked, Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, L, B, I, *Salix* sp., DT-KT – Mohács, hullámtéri idős füzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, I, *S. alba*, KT-SzE – Öcsény, Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, I, *Acer negundo*, I, *Populus nigra*, L, B, I, *Q. robur*, KT-MA.

PYROCHROIDAE Latreille, 1807

Schizotus pectinicornis (Linnaeus, 1758) – Baja: Pörbolyi-erdő, Felsőpörbői erdőszlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, L, *Alnus glutinosa*, KT-MA – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, L, *Fraxinus* sp., DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, L, *Acer campestre*, *Fraxinus* sp., DT-KT.

CERAMBYCIDAE Latreille, 1802

Aegosoma scabricorne (Scopoli, 1763) – Baja: Pörbolyi-erdő, Alsópörbői erdőszlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, +, *Acer negundo*, *Fraxinus* sp., KT-MA – Baja: Pörbolyi-erdő, Felsőpörbői erdőszlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *Alnus glutinosa*, *Fraxinus* sp., *Populus nigra*, *Salix alba*, KT-MA – Bába: Pusztaréti-erdő, erdőtag: 18, 2019.06.21, +, *Fraxinus* sp., *P. alba*, KT-MA – Decs: Lankóci gátórház, É-ÉK 250 és 400 m közt, 2019.06.19, +, *Salix* sp., KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *Fraxinus* sp., *P. alba*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *Fraxinus* sp., *P. nigra*, *Ulmus laevis*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, +, *Salix* sp., *Quercus robur*, DT-KT; Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *Cerasus avium*, *Fraxinus* sp., *Populus* sp., *Tilia platyphyllos*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, *Q. robur*, DT-KT – Mohács: hullámtéri idős füzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *P. nigra*, *S. alba*, KT-SzE; vasútállomás, 2019.06.20, +, *Aesculus hippocastanum*, KT-SzE – Öcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, DNy 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, +, *Populus* sp., KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, *P. nigra*, KT-MA; Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, +, *A. negundo*, KT-MA.

Aromia moschata (Linnaeus, 1758) – Mohács: hullámtéri idős füzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *Salix alba*, KT-SzE.

Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758 – Baja: Pörbolyi-erdő, Alsópörbői erdőszlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, L, +, *Quercus robur*, KT-MA; Pörbolyi-erdő, Felsőpörbői erdőszlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *Q. robur*, KT-MA – Bába: Pusztaréti-erdő, erdőtag: 18, 2019.06.21, +, *Q. robur*, KT-MA – Decs: Keskeny-erdő, 2019.06.19, +, *Q. robur*, KT-MA; Lankóci gátórház, É-ÉK 250 és 400 m közt, 2019.06.19, +, *Q. robur*, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *Q. robur*, KT-SzE – Dunaszekcső: Alsó-böde, 2019.06.20, +, *Q. robur*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, L, +, *Q. robur*, KT-SzE – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, L, +, *Q. robur*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, *Q. robur*, DT-KT – Öcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, L, +, *Q. robur*, KT-MA – Öcsény: Kis-Gemenc, erdőtag: 68, 2019.06.19, L, +, *Q. robur*, KT-MA – Pörboly: Gátórház, 2019.06.19, +, *Q. robur*, KT.

Cerambyx scopoli Füsslin, 1775 – Baja: Pörbolyi-erdő, Alsópörbői erdőszlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, +, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbolyi-erdő, Felsőpörbői erdőszlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *Alnus glutinosa*, KT-MA – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *Quercus robur*, KT-SzE – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *Cerasus avium*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, *Q. robur*, DT-KT – Öcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, *Q. robur*, KT-MA.

Neochlytus acuminatus (Fabricius, 1775) – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *Acer negundo*, *Fraxinus* sp., DT-KT.

Rosalia alpina (Linnaeus, 1758) – Bába: Pusztaréti-erdő, erdőtag: 18, 2019.06.21, +, *Acer platanooides*, I, +, *Fraxinus* sp., KT-MA – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *A. campestre*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, *A. campestre*, DT-KT.

Saperda perforata (Pallas, 1773) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, +, *Populus alba*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *P. alba*, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *P. alba*, *Salix alba*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, I, +, *P. alba*, DT-KT – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, Dny 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, L, *Populus* sp., +, *P. nigra*, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, +, *P. alba*, KT-MA.

Saperda punctata (Linnaeus, 1767) – Baja: Pörbölyi-erdő, Alsópörbölyi erdészlak, ÉK 600 és 1200 m közt, erdőtag: 84, 2019.06.21, I, +, *Ulmus laevis*, KT-MA; Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *U. laevis*, KT-MA – Bába: Pusztaréti-erdő, erdőtag: 18, 2019.06.21, +, *U. laevis*, KT-MA – Dunafalva: Tiser-erdő, 2019.06.20, +, *U. laevis*, KT-SzE – Hercegszántó: Karapancsatanya, Ny 200 és 400 m közt, 2019.06.20, +, *U. laevis*, KT-SzE – Kölked: Bok-erdő, erdőtag: 39, 2019.06.18, +, *U. laevis*, DT-KT; Bédai-erdő, erdőtag: 83, 2019.06.18, +, *U. campestris*, *U. laevis*, DT-KT – Mohács: hullámtéri idős fűzes a Cigány-zátonnyal átellenben, 2019.06.20, +, *U. laevis*, KT-SzE – Őcsény: Fekete-erdő, Grébec-part, 2019.06.19, +, *U. laevis*, KT-MA; Fekete-erdő, Telelőtó, Dny 400 és 700 m közt, erdőtag: 79, 2019.06.19, +, *U. laevis*, KT-MA.

Saperda scalaris (Linnaeus, 1758) – Baja: Pörbölyi-erdő, Felsőpörbölyi erdészlak, K-DK 200 és 700 m közt, erdőtag: 71, 2019.06.21, +, *Alnus glutinosa*, KT-MA – Kölked: Bédai-erdő, Rongyos, erdőtag: 73, 2019.06.18, +, *Cerasus avium*, DT-KT.

Trichoferus pallidus (Olivier, 1790) – Dunaszekcső: Alsó-böde, 2019.06.20, +, *Quercus robur*, KT-SzE.

ANTHRIBIDAE Bilberg, 1820

Platyrhinus resinus (Scopoli, 1763) – Bába: Pusztaréti-erdő, erdőtag: 18, 2019.06.21, I, KT-MA – Őcsény: Fekete-erdő, Telelőtó, É-ÉK 400 és 700 m közt, erdőtag: 77, 2019.06.19, I, KT-MA.

Eredmények, értékelés

A cikk 38 bogárfaj adatait közli, melyek közül 5 közösségi jelentőségű (*Rhysodes sulcatus*, *Lucanus cervus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Cerambyx cerdo*, *Rosalia alpina*), és további 22 védett, ezek közül a *Gnorimus variabilis*, az *Oryctes nasicornis*, az *Elater ferrugineus*, a *Dermestoides sanguinicollis* és a *Prostomis mandibularis* 50 000 Ft pénzben kifejezett természetvédelmi értékű.

A *Dircaea australis* és a *Rosalia alpina* új az Alföld faunájára. A *D. australis* hazánkban nagyon ritka, lelőhelyei: Budapest környéke (KASZAB 1957), Diosjenő: Nyír-rét; Litke: Bükk alja-erdő; Nógrád: Farkas-völgyi-erdő; Szokolya: Szállásoki-rétek; Vác: Naszály, É-i oldal (KONVIČKA & MERKL 2015). Egy példánya Kis-Gemencen (Őcsény) került elő egy hatalmas, kidőlt fekete nyárfá korhadó törzséből (Fig. 1b). A *R. alpina* Bába-Karapancsán (Kölked: Bédai-erdő, 73 és 83 erdőtag – *Acer campestre*), és Gemencen (Bába: Pusztaréti – *A. platanoides*, *Fraxinus* sp.) is jelen van szaporodó állományaival, ezt a tápnövényeiből is kimutatott egyedei bizonyítják.

A következő fajok újak Bába-Karapancsa (HUDD20045): *Aesalus scarabaeoides*, *Pentodon idiota*, *Gnorimus variabilis*, *Oryctes nasicornis*, *Protaetia affinis*, *P. speciosissima*, *Bolitophagus reticulatus*, *Neomida haemorrhoidalis*, *Prostomis mandibularis*, *Aromia moschata*, *Rosalia alpina*, *Saperda perforata*, *S. punctata*, *Trichoferus pallidus*, és Gemenc (HUDD20032) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek faunájára: *Omoglymmius germari*, *Rhysodes sulcatus*, *A. scarabaeoides*, *Nematodes filum*, *Elater ferrugineus*, *Dermestoides sanguinicollis*, *Dircaea australis*, *P. mandibularis*, *R. alpina*, vö. HEGYESSY &

MERKL (2014), HORVATOVICH (1992a, b), NÉMETH & MERKL (2009), PALOTÁS (1995), SÁR (1992), SZÉL & KUTASI (2014).

Természetvédelmi szempontból a következő területek érdemelnek kiemelés: Déda-Karapancsa – Bok-erdő, Dédai-erdő, hullámtéri idős füzes a Cigány-zátonnyal átellenben, Karapancsatanya; Gemenc – Fekete-erdő, Kis-Gemenc, Pörbölyi-erdő: Alsó- és Felsőpörbölyi erdészlak környéke, Pusztarét.

Kutatásainkat kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területeken végeztük. Ennek ellenére számos helyen talákoztunk fatermesztési célú erdőgazdálkodással, aminek (sajnos országos szinten is tapasztalható) negatív hatásai a holtfa, az odvak, a böhöncök, a cserjeszint és az elegyfajok hiánya, a tájidegen fajok jelenléte, a rövid vágásforduló, az elszigetelődés térben és/vagy időben (egykorúság), a természetközeli idős állományok kis kiterjedése és összeomlása “utód nélkül” (Kovács 2014). Az idős erdőállományrészek megléte sokszor a bennük fészkelő, fokozottan védett fekete gólyáknak köszönhető, e szép madarak így állnak a hazai természetvédelem „szolgáltatában”. A szerző több évtizedes tapasztalatai alapján, látva a természeti értékek folyamatos pusztulását, azon a véleményen van, hogy a Béda-Karapancsa és Gemenc Natura 2000 területeken található természetközeli erdei élőhelyeken be kell fejezni a rövidtávú anyagi haszon célú erdőgazdálkodást és azt fel kell váltania az élőhelyek és a még meglévő biológiai sokféleség megmaradását és növelését célzó, hosszútávú, természetvédelmi szemléletű erdészeti tevékenységnek, hasonlóan, mint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területe esetében is, vö. KOVÁCS & GEBEI (2021).

Köszönetnyilvánítás: Deme Tamás, Mórocz Attila és Sztellik Endre (Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Pécs) szakmai- és terepismerete jelentősen segítette a kutatómunka eredményességét, hálás köszönet illeti őket! A kutatókat részben a KEHOP-4.3.0-15-2016-00001 pályázat támogatta.

Irodalom

- ANONIM (2012): 100/2012 (IX.28.) VM rendelet “A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet és a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV.23.) FVM rendelet módosításáról”. – Magyar Közlöny, 128: 20903–21019.
- BERNI EGYZEMÉNY (1994): Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Appendices to the Convention. – Council of Europe, Strasbourg, T-PVS (94) 2., 21 pp.
- CORINE (1991): Checklist of threatened plants and animals of CORINE biotopes manual. – World Conservation Monitoring Centre, Cambridge.
- COUNCIL DIRECTIVE (1992): Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. – Official Journal of the European Union, 35(L 206): 7–50.
- GOOD J. A. & SPEIGHT M. C. D. (1996): Saproxilic Invertebrates and their Conservation throughout Europe. – Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Council of Europe, Strasbourg, 58 pp.
- HEGYESSY G. & MERKL O. (2014): Havasi cincér. – In: HARASZTHY L. (ed.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, pp. 265–269.
- HORVATOVICH S. (1992a): A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet cincérei (Coleoptera: Cerambycidae). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat, 6: 133–140.
- HORVATOVICH S. (1992b): A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet futóbogarai és állasbogarai (Coleoptera: Carabidae, Rhysodidae). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat, 6: 79–97.
- IUCN (1996): 1996 IUCN Red List of Threatened Animals. – IUCN, Gland, Switzerland, 368 pp.
- KASZAB Z. (1957): Felemás lábfejű bogarak I. – Heteromera I. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), IX, 1. Akadémiai Kiadó, Budapest, 126 pp.

- KONVIČKA O. & MERKL O. (2015): First records of *Phloiotrya rufipes* (Coleoptera: Melandryidae) in Hungary, with a national checklist of the family. – *Folia entomologica hungarica*, 76: 107–114.
- KOVÁCS T. (2013): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Bükk és a Tarnavidék területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 37: 79–88.
- KOVÁCS T. (2014): Szaproxilofág bogarak. – In: CSÓKA GY. & LAKATOS F. (ed.): A holtfa. – *Silva naturalis*, 5: 79–86.
- KOVÁCS T. (2018): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) az Északi-középhegység területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 42: 149–162.
- KOVÁCS T. & AMBRUS A. (2021): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Soproni-hegység területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 45: 129–137.
- KOVÁCS T. & GEBEL L. (2021): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 44: 103–135.
- KOVÁCS T. & NÉMETH T. (2010): Ritka szaproxilofág bogarak Magyarországról (Insecta: Coleoptera). – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 34: 133–139.
- KOVÁCS T. & NÉMETH T. (2012): Ritka szaproxilofág állattanóbogarak, pattanóbogarak és lárváik a Mátra és a Bükk területéről (Coleoptera: Cerophytidae, Elateridae). – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 36: 19–28.
- KOVÁCS T., MAGOS G. & URBÁN L. (2009): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős rovarok (Insecta) a Mátra és Tarnavidék területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 33: 211–222.
- KOVÁCS T., MAGOS G. & URBÁN L. (2010): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős rovarok (Insecta) a Mátra és Tarnavidék területéről II. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 34: 181–195.
- KOVÁCS T., MAGOS G. & URBÁN L. (2012): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Mátra és a Bükk területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 36: 31–41.
- KOVÁCS T., DOMBORÓCZKI G. & URBÁN L. (2015a): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) Lillafüred környékéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 39: 55–61.
- KOVÁCS T., HARMOS K. & MAGOS G. (2015b): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Keleti-Cserhát területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 38(2014): 75–81.
- KOVÁCS T., MAGOS G., URBÁN L. & NÉMETH T. (2016): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Mátrából. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 40: 75–88.
- KOVÁCS T., BÁTORI G., HUBER A. & URBÁN L. (2017): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Bükk, az Aggteleki-karszt és a Putnoki-dombság környékéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 41: 167–180.
- KOVÁCS T., NÉMETH T. & FERA G. (2019): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (Coleoptera) a Kőszegi-hegység területéről. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 43: 129–136.
- MERKL O. & KOVÁCS T. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VI. Bogarak. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 35 pp.
- NÉMETH T. & MERKL O. (2009): Rare saproxylic click beetles in Hungary: distributional records and notes on life history (Coleoptera: Elateridae). – *Folia entomologica hungarica*, 70: 95–137.
- NIETO A. & ALEXANDER K. N. A. (2010): European Red List of Saproxylic Beetles. – Publications Office of the European Union, Luxembourg, viii + 44 pp + 4 pp cover.
- PALOTÁS F. (1995): Adatok a gemenci táj Cerambycidae-faunájához. – *Ártér*, Bajai Kulturális szemle, 6(1–2): 129–137.
- SÁR J. (1992): Adatok a Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet bogárfaunájához (Coleoptera). – *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat*, 6: 121–131.
- SZÉL GY. & KUTASI CS. (2014): Kerekvállú állásbogár. – In: HARASZTHY L. (ed.): *Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár*, pp. 228–230.
- VARGA Z., KASZAB Z. & PAPP J. (1989): *Rovarak - Insecta*. – In: RAKONCZAY Z. (ed.): *Vörös Könyv. A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény- és állatfajok*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 178–262.

Kovács Tibor
Magyar Természettudományi Múzeum Mátra Múzeuma
H-3200 Gyöngyös, Hungary
Kossuth Lajos u. 40.
E-mail: koati1965@gmail.com